

قال الله تعالى:

{ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ
الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا }

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt Hakkında Şöyle
Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm kötülükleri gidermek
ve sizi tertemiz kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Sünnî ve Şii kaynaklarında Allah Resülü'nden (s.a.a) rivayet edilen çok sayıdaki hadis, bu ayetin Âl-i abadan olan beş kişi hakkında nazil olduğunu, Ehl-i Beyt ifadesinin onlara has bir ifade olduğuna ve onların Muhammed (s.a.a), Ali, Fatıma, hasan ve Hüseyin (Allah'ın selamı onların üzerine olsun) olduğuna delalet etmektedir. Örnek olarak bk: Müsned-i Ahmed (h. 241), c.1, 331; c.4, s.107; c.6, s.292 ve 304; Sahih-i Müslim (h. 261), c.7, s.130; Sünen-i Tirmizî (h. 279), c.5, s.361 ve...; es-Sünenü'l-Kubra, Nesaî (303), c.5, s.108 ve 113; ez-Zeriyetu't-Tahireti'n-Nebeviyye, Dulabî (h.310), s.108, el-Müstedrek-u Ale's-Sahihayn, Hakim Nişaburî (h. 405), c.2, s.416; c.3, s.133, 146 ve 147; el-Burhan, Zerekşî (h.794), s.197; Fethu'l-Barî, Şerh-u Sahih-i Buharî, İbn Hacer Askalanî (h.852); c.7, s.104; Usul-i Kâfî, Kuleynî (h.328), c.1, s.287; el-İmamet-u ve't-Tebisiret-u İbn Babeveyh (h.329), s.47, h.29; Deaimu'l-İslam, Mağribî, (h.363), s.35 ve 37; el-Hisal, Şeyh Saduk (h.381), s.403 ve 550; el-Emalî, Tusî (h.460), h:438, 482, 783 ve yine aşağıdaki kaynaklarda bu ayetin tefsirine bakınız: Camiu'l-Beyan, Taberî (h.310); Ahkamu'l-Kur'an, Cessas (h.370); Esbabu'n-Nüzul, Vahidî (h.468); Zadu'l-Mesir, İbn Cevzî (h.597); el-Cami-u Li Ahkami'l-Kur'an, Kurtubî (h.671); Tefsir-i İbn Kesir, (h.774), Tefsir-i Sa'lebî (h.825); ed-Durru'l-Mensur, Siyutî (h.911); Fethu'l-Kadir, Şevkanî (h.1250); Tefsir-i Ayyaşî (h.320); Tefsir-i Kummî (h.329); Tefsir-i Fırat-ı Kufî (h.352), ulu'l-emir ayetinin altında; Mecmau'l-Beyan, Tabersî (h.560) ve çok sayıdaki diğer kaynaklar.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: |
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ:
كِتَابَ اللَّهِ، وَعِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي،
مَا إِن تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا
أَبَدًا، وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى
يُرْدَا عَلَيَّ الْخَوْضَ.

(صحيح مسلم، ج ٧، ص ١٢٢، سنن دارمي، ج ٢، ص ٤٣٢، مسند احمد،
ج ٣، ص ١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج ٤، ص ٣٦٦، ٣٧١، ج ٥، ص ١٨٢، مستدرک
حاکم، ج ٣، ص ١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و...)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: “*Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet bırakıyorum: – Biri– Allah’ın kitabı ve –diğeri– itretim, Ehl-i Beytim. Bu ikisine sımsıkı sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız. Bu ikisi Kevser havuzunun başında bana varıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar.*

(Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i Daremi, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14, 17, 26, 59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4, s.109, 148, 533 vs...)

Beda

Geçici Nikah

نام کتاب: في رحاب اهل البيت^ع ج 6 البداء
تهيه کننده: اداره ترجمه مجمع جهانی اهل بیت^ع
مؤلف: گروه پژوهش - عبدالکریم البهبهانی
مترجم: جعفر بندی داریا
زبان ترجمه: ترکی

Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı

Mütercim:
Cafer BEND/DERYA

BEDA

Yazan: Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı Telif Heyeti

Çeviren: Cafer BENDİDERYA

Son Okur: Murtaza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık, Tercüme Bürosu

Dizgi ve Mizanpaj: Derya

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2010

Yayımlayan: Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site : www.ahl-ul-bayt.org

e-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı

İÇİNDEKİLER

YAYINCININ ÖNSÖZ—9

KUR'AN-I KERİM'DE BEDA—13

Beda Konusunda İmamiye Şiiilerinin Görüşleri—18

Bedanın İnanç ve Eğitimdeki Rolü—21

BEDA İNANCIYLA İLGİLİ SORULAR—25

ÖZET—27

YAYINCININ ÖNSÖZ

İhtilaf insanların tabiatından kaynaklanan bir durumdur; Allah Teala güzel ihtilafların iman çerçevesinde kalmasını ister; işte bu nedenle şimdiye kadar ihtilafa düşen kişilerin tümünün kabul ettiği sabit bir ölçü yoktur. Oysa Allah Teala, insanlar ihtilaf ettikleri konuda müracaat etmeleri için Kur'an'ı indirdi.¹

Bu eşsiz hak dışında dünya işleri hiçbir şeyle yoluna girmez. Mutlak tevhid kuralı üzerine kurulan Kur'an-ı Kerim de bunu vurgulamaktadır. Daha sonra inhiraf ve sapmalar meydana gelmiş, hurafe ve efsaneler ortaya çıkmış, nihayet insanlar bu büyük kaynaktan uzaklaşmışlardır.

Buradan anlaşılıyor ki, insanlar heva ve heveslerine uyarak azgınlık ve dalaletle düşmeleri söz konusu olduğu için hak ve batıl konusunda hakem olamazlar.

Kur'an-ı Kerim nazil olmasına rağmen, heva ve hevesler insanları şuraya buraya çekmekte, tamahları, eğilimleri, korku ve dalaletler onları Kur'an'ın hükmünü kabullenmekten ve Kur'an'ın hükümlerine götürecek hakka müracaat etmekten alıkoymaktadır.

Kur'an-ı Kerim'in apaçık nassına göre² insanları ihtilaf ve inada sürükleyen etken haddi aşmak ve azgınlıktır.

İhtilaf ve tefrikanın diğer bir nedeni ise cehalettir. Cahil, bilmediği şeyi âlimden sormalıdır. Nitekim Allah Teala şöyle buyuruyor: "**Bilmiyorsanız zikir ehline sorun.**"³

1- Bakara, 213.

2- Bakara, 213.

3- Enbiyâ, 7; Nahl, 43.

İşte bu nedenle cahilin, aklın kabul ettiği ve akıl sahiplerinin uyguladıkları bu ilkeyi çiğnemesi haddi aşmak, ihtilaf ve tefrikayı önleyecek apaçık kuralları ayaklar altına almaktır.

İslam, gerçekleri Kur'an-ı Kerim'e ve kendi nefisinden konuşmayan, konuştuğu her şey bir vahiy olan Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine yansıyan Allah'ın ebedi dinidir.

Allah ve Resulü, Efendimizin hayatında olduğu gibi vefatından sonra da ümmetin ihtilafa düşeceğini biliyorlardı.

İşte bu nedenle Resulullah'tan (s.a.a) sonra ümmetin Allah Resulü'nü (s.a.a) izlemesi için Kur'an-ı Kerim onlar için bir meşale kılınmış, anlayıp tefsir edemedikleri konular için de onlara Ehl-i Beyt (a.s) sunulmuştur. Çünkü Ehl-i Beyt (a.s) her türlü çirkinlik ve kötülükten temiz tutulmuş, Kur'an-ı Kerim onların dedesi Muhammed Mustafa'ya (s.a.a) nazil olmuş, onlar da Kur'an'ı ondan almış, idrak ederek uygulamışlardır. Allah Teala onlara hiç kimseye vermediği bir şeyi vermiştir... Nitekim Resulullah (s.a.a) da meşhur Sekaleyn hadisinde onların kapsamlı merciliklerini vurgulamıştır. Böylece onlar da büyük bir gayretle Allah'ın dinini ve Kur'an-ı Kerim'i yanlış anlaşılma ve yanlış tefsir edilmekten korumaya çalışmış ve onun yüce anlamlarını insanlara anlatmak ve açıklamak yolunda çaba harcamışlardır. Böylece ümmetin mercii ve Müslümanların sığınağı olmuşlar, büyük bir sabırla zihinlerde oluşan soru ve şüpheleri gidermişlerdir. Onların bize ulaşan mirasları, kendilerine soru yöneltenlere ve onlarla konuşanlara karşı sergiledikleri güzel muamelelerini, güç ve derinliklerini ortaya koymaktadır; bu da onların ilmi merciliklerine delalet etmektedir.

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarına yer veren kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu berrak sudan almaya hazırlıklı kişiler yetiştirmiş, İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s)

izleyen büyük alimler sunmuş, yurt içi ve yurt dışından gelen çeşitli düşüncelere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerini yok etmiştir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisi ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmaya, çeşitli mezhep mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeye ve asırlar boyu onlara iyi bir şekilde karşı koymaya girişmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar; çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünürlerle hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı, geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslümanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere verdiği reddiye, soru-cevap ve tartışmalarla elde ettiği zengin tecrübeleriyle hakikate susamışlar için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiği bir asırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğu gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünürleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna da değinmemiz gerekiyor ki, bu araştırma mecmuası Hüccetü'l-İslam Şeyh Ebulfazl İslamî'nin başkanlığında, ilim ve fazilet sahibi arkadaşlarının yardımıyla özel bir heyette hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeği geçen kişiler şunlardır: Seyyid Munzir Hekim, Şeyh Abdülkerim Behbehânî, Seyyid Abdurrahim Musevî, Şeyh

Abdulemir Sultanî, Şeyh Muhammed Eminî, Şeyh Muhammed Haşim Amulî, Seyyid Muhammed Rıza Âl-i Eyyub, Şeyh Ali Behramî, Hüseyin Salihî ve Azim Ukabî.

Bu mecmuada emeği geçen yukarıdaki kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacı Şeyh Muhammed Hadî Yusufî Garavî, Şeyh Caferu'l-Hadî, Üstad Sahib Abdulhamid'e ve bu eseri Türkçe'ye kazandıran sayın "Cafer Bendiderya"ya teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. Şahid olarak Allah yeter.

**Dünya Ehl-i Beyt (a.s)
Kurultayı
Kum**

KUR'AN-I KERİM'DE BEDA

Beda konusu üzerinde, dakik ve hassas noktalar içermesinden dolayı kelimelerin uleması uzun tartışmalar yapmışlardır. Beda, lügatte gizlilikten sonra ortaya çıkmak anlamındadır. Arap konuşmalarında ise, görüş, düşünce, amaç, hedef ve maksatların değişmesi durumlarında kullanılmaktadır. Örneğin diyorlar ki: “Onun görüşü böyle idi, sonra onda beda (değişiklik) hasıl oldu.” Açıktır ki, bu anlamda beda sözcüğünde, geçmişte bilgisiz olmak ve sonra ilimin hasıl olması yatmaktadır. Allah Teala'nın kutlu zatı bundan münezzehtir; çünkü Allah Teala'nın ilmi zatıdır, geçmişinde cehalet yoktur.

Ancak lügat anlamındaki beda sözcüğüne dikkat edecek olursak, bu kelimenin iki şeyden teşkil olduğunu görürüz:

1– Geçmiş cehalet ve sonraki ilim

2– Sonra gelen ilme uygun olarak görüş ve amacın değişmesi.

Bu ikisinden hangisinin tevhid ilkesi ile çelişiyor acaba; birincisi mi yoksa ikincisi mi?

Acaba bu ikisini, geçmiş cehalet ve sonradan edinilen ilimden kaynaklanmayan bir çeşit değişime unsurlarını bir şekilde birbirinden ayırmak mümkün müdür?

Birinci soru konusunda şunu söyleyebiliriz: Apaçık bir şekilde görüyoruz ki, birinci unsur tevhid ilkesiyle çelişiyor; hiçbir Müslüman Allah Teala'nın cahil olduğu kabul etmez; bunu ispatlamak için ayet ve hadis getirmeye gerek görmüyoruz.

İkinci unsura gelince; değişim, geçmişteki cehalet ve sonra edinilen ilmin zatı gereklerinden olursa, bu da tevhid ilkesiyle çelişir; cehalet O'na yakışmadığı gibi o sebeple oluşan her türlü değişim de Ona yakışmaz. Fakat eğer değişim onun

gereklerinden değilse ve ondan da kaynaklanmıyorsa; diğer etkenlerden kaynaklanıyor demektir. Bu durumda tevhid ile çelişmez.

Dolayısıyla; görüşün değişmesi, örneğin ilim edinmenin cehaletin giderilmesinin zati gereklerindedir. İşte bu nedenle Allah Teala'ya cehalet isnat edilemeyeceği gibi Allah'ın bilgisizliğe dayanacak şekilde rey ve görüşünün değişebileceği de söylenemez. Esasen; rey ve görüş kavramı kendiliğinden Allah Teala'ya isnat edilemezken, rey ve görüşün değişiminin hiçbir şekilde ona isnat edilemeyeceği apaçıktır; çünkü bu, ilmin husulî iktisabî anlamıyla kıvam bulmaktadır; Allah'ın ilmi ise husulî ve iktisabî değildir; bu nedenle Allah'ın rey ve görüşü budur söylenemez. Allah'ın ilmi zatı olup O'nun zatına dayanmaktadır.

Bu iki sorunun cevabı açıklık kazandıktan sonra, şimdi acaba Kur'an-ı Kerim'de, Allah Teala'ya bir şey veya bir yönde bir değişim ve dönüşümü isnat eden bir ayet var mıdır, onu inceleyelim.

Burada biri bu soruyu şöyle cevaplandırabilir: Kur'an-ı Kerim Allah Teala'dan her türlü değişim ve dönüşümü reddetmiştir. Buyuruyor ki: **“Allah'ın sünnetinde asla bir değişme bulamazsın.”**¹ Yine şöyle buyuruyor: **“Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.”**²

Ama bu cevap yeterli değildir; çünkü Kur'an'ın hakikati, onun tümünden anlaşılan bir şeydir. Kur'an'ın belli bir bölümünden anlaşılan bir şey, onun ancak bir bölümünü temsil edebilir. Bu cevap da Kur'an-ı Kerim'in sadece bir bölümünden alındığı için onun hakikatinin yarısını bildirmektedir. Buna verilen diğer bir cevap da şöyledir: Dönüşüm ve değişim Allah Teala'ya isnat edilmiştir; tıpkı şu ayette olduğu gibi: **“Allâh,**

1– Fatır, 43.

2– Ahzab, 62.

dilediğini siler, (dilediğini) bırakır. Ana Kitap O'nun yanındadır.”¹ Diğer bir yerde: “Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe Allâh onların durumlarını değiştirmez.”²

Birinci ayet, Allah Teala'nın bir şeyi sileceğine ve bırakacağına delalet etmektedir. Bu ayet kinaye ile değişim ve dönüşüme delalet etmektedir. İkinci ayet ise apaçık bir şekilde insanlar kendi durumlarını değiştirmeleri durumunda Allah Teala'nın onların durumlarını değiştireceğini beyan etmektedir. Dolayısıyla insanların iktisadî ve siyasî durumları Allah Teala'nın değişebilir takdirlerinden ibarettir. İnsanlar nefsi ve kültürel durumlarını şirkten imana, dalaletten hidayete değiştirmeye karar verdikleri zaman –Allah onu değiştirir.– Dolayısıyla burada iki takdir söz konusudur: Biri Allah Teala'nın insana itaatteki takdiri, diğeri ise Allah Teala'nın onlar için günahdaki takdiri. İnsanlar itaati seçerlerse onlar hakkında birinci takdir icra olur; fakat eğer günahı seçerlerse haklarında ikinci takdir cereyan eder. Ayet ve rivayetlerin, bazı amellerin rızık, ecel ve belalarda etkili olduğuna delaletleri bu türdendir.

Hiçbir Müslüman bu konuda ihtilaf etmez; ihtilaf, tevhid ilkesiyle çelişen *beda* kavramının lügat anlamından kaynaklanmaktadır; fakat Allah Teala'ya cehaleti isnat etmeyi gerektirmeyen *bedanın* ıstılah anlamı kastedilmesi durumunda ihtilaf bertaraf oluyor. Dolayısıyla, Ehl-i Beyt mektebinde *bedadan* maksat şudur: “Allah Teala belli bir sebep gereğince bir kulu hakkında bir takdirde bulunur, daha sonra kulun yapmış olduğu belli bir amel sonucu oluşan yeni bir gerekçeyle takdirini değiştirir; ancak bunu yaparken her iki durum ve halden daha önce haberdardı.” Müslümanlar *bedanın* bu anlamda olduğunu bilecek olurlarsa, bunun bütün Müslümanların ittifak ettiği bir konu olduğunu anlarlar. O halde

1– Ra'd, 39.

2– Rad, 11.

bu konudaki tartışma sadece lafzi tartışmadır.

Allame Seyyid Abdülhüseyin Şerefuddin şöyle demiştir: “Bu konuda, bizimle Ehl-i Sünnet arasında tartışma sadece lafzi tartışmadır. Eğer biri bu lafzi tartışmada ısrar eder de bizim dediğimiz şeye mecazi anlamda *beda* tabirini kullanmaktan sakınırsa, biz, mümin kardeşi hakkında Allah'tan korkup doğru yolda olması için onun dediğine uyup *beda* kelimesini kaldırıp yerine onun istediği kelimeyi kullanırız.”¹

Allame Şerefuddin'den önce yaşayan Şeyh Mufid şöyle yazmıştır: “*Beda* sözcüğünün kullanılmasının sebebi, kul ile Allah Teala arasındaki vasıtalarla nakledilen rivayetlerde böyle geçmiş olmasıdır. Sahih olduğunu kesin olarak bildiğim rivayetler nakledilmiş olmasaydı, ben bu kelimenin kullanılmasına izin vermezdim; nitekim Allah Teala'nın gazap ettiği, razı olduğu, sevdiği ve hayret ettiğine dair rivayetler olmasaydı ben Allah Teala için bu kelimeleri kullanmazdım. Fakat bu konuda rivayetler olduğu için akılın engellemediği durumlarda onlara yöneliyorum. Bu konuda benimle diğer Müslümanlar arasında en küçük bir ihtilaf yoktur. Bunda ihtilaf edenler ise sadece kelimedeki ihtilaf etmişlerdir. Ben özet olarak bu kelimeyi kullanmamın nedenini açıkladım. Bütün İmamiyyenin görüşü budur. Bu konuda farklı görüşe sahip olanlar bu anlamı değil, sadece benim tavsif ettiğim ismi reddetmektedirler.”²

Şeyh Mufid'den önce de İmam Cafer Sadık (a.s) “**Allâh, dilediğini siler, (dilediğini) bırakır. Ana Kitap O'nun yanındadır**” ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuştur: “*Allah Teala irade ettiği her şeyi yaratmadan önce onlar O'nun ilminde vardır; O'nun ilminde olmayan hiçbir şey O'nun için*

1– Ecvibet-u Mesail-i Carullah, s.79.

2– Evailu'l-Mekalat, 92–93.

ortaya çıkmaz; Allah Teala'ya sonradan bilgi hasıl olmaz.”¹

Ve yine şöyle buyurmuştur: “Allah Teala'nın dün (geçmişte) bilmediği bir şey hususunda O'na bilgi hasıl olduğunu sanan bir kimseden teberrî edin.”²

Beda konusunda İmamiyyenin üç temel delili vardır; onlar şöyledir:

1– Allah Teala'nın şu buyruğu: “**Allâh, dilediğini siler, (dilediğini) bırakır. Ana Kitap O'nun yanındadır.**”³ Ve, “**Göklerde ve yerde bulunanlar (her şeyi) O'ndan isterler. O, her gün (her ân) yeni bir iştedir.**”⁴

2– Teşride nesh olayına benzeresi; demişlerdir ki: Tekvini şeylerde nesh teşrii şeylerde nesh gibidir; beda tekvinî neshtir ve nesih de teşrii bedadır. Müslümanlar, kıblenin Mescid-i Aksa'dan Ka'be-i Şerif'e değiştirilmesinde olduğu gibi, dinde neshin olduğunu ispatlamışlardır; hiçbir Müslüman kıblenin değiştirilmesine muhalefet etmemiş ve hiç kimse kıblenin değiştirilmesini Allah Teala'nın ezeli ilmine aykırı görmemiş, bunun Allah Teala'nın geçmişte cahil olmasını gerektirdiğini iddia etmemiştir. Aynı şekilde, beda da geçmişte cahil olmayı gerektirmeksizin ve Allah Teala'nın ezeli ilmine aykırı düşmeksizin varlık aleminin hükümlerinin değişmesidir. Beda meselesini eleştiren bir kişi gerçekte nesh meselesini eleştirmiş olur. Nesh konusuna verilen cevabı, olduğu gibi beda eleştirisine de verebiliriz. Bedaya yapılan eleştiri, Yahudilerin teşride neshe yaptıkları eleştirinin aynısıdır; Yahudiler teşride neshi batıl görmekte ve bunun Allah Teala'ya istinat edilmesini imkansız bilmektedirler. Müslüman alimler bu eleştiriye cevap vererek teşride neshin mümkün olabileceğini, bunun Allah

1– Biharu'l-Envar, c.4, s.121, h: 63.

2– Biharu'l-Envar, c.4, s.111, h: 30.

3– Rad, 39.

4– er-Rahman, 29.

Teala'nın kutsal rububiyetine bir halel getirmeyeceğini, bunun tekvin ve tedbir aleminde nesh konusuna da tatbik edilebileceğini ispatlamışlardır.

3– İnsanların amellerinin, onların kaderlerindeki etkisi Kur'an-ı Kerim'de vurgulanan bir gerçektir. Ayrıca Peygamber Efendimizin (s.a.a) mütevatir sünnetinde de buna tekit edilmiştir. İnsanın iman ve şirk, itaat ve günah, anaya, babaya iyilik ve anne ve babanın bedduasına uğramak, fakirlere infakta bulunmak ve infaktan sakınmak, sıla-i rahimde bulunmak ve sıla-i rahimi kesmek gibi amelleri rızık, bereket, uzun ömürlü olmak ve saadete erişmekte etkilidir. Bunları Kur'an-ı Kerim'in defalarca zikretmiş ve Resul-i Ekrem'in (s.a.a) sünneti de defalarca teyit etmiştir. Kur'an-ı Kerim bunu şu şekilde özetlemektedir: “**Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe Allâh onların durumlarını değiştirmez**”¹ Bedayı inkar edenler, onu inkar etmenin böyle apaçık bir gerçeği inkar etmeye neden olduğunu bilmelidirler; dolayısıyla; eğer bu gerçeğe inanıyorlarsa, İmamiye Şiilerinin “beda” dedikleri şeyin de bundan ibaret olduğunu bilmelidirler.

Beda Konusunda İmamiye Şiilerinin Görüşleri

Geçmiş ve günümüz İmamiye Şiilerinin ulemasının bedanın anlamı konusunda vurguladıkları şey şudur: Şeyh Mufid diyor ki: “*Beda konusunda İmamiyye Şiası'nın görüşü aklı delillere değil, nakli delillere dayanmaktadır... Bedadan maksat da geçmişte Allah Teala'ya gizli olan bir şeyin O'nun için açıklık kazanması değildir; Allah Teala'nın kullarıyla ilgili bütün fiilleri zaten daha meydana gelmeden apaçıktır. Dolayısıyla, bu fiiller sürekli Allah Teala'ya besbellidir.*”²

Şeyh Tusî demiştir ki: “*Beda sözlükte belirlemek ve açıklık kazanmak anlamına gelmektedir; dolayısıyla “Şehrin surları*

1– Rad, 11.

2– Teshihu'l-İ'tikadi'l-İmamiyye, s.66, Daru'l-Mufid basımı.

belirdi veya görüşü belli oldu...” denilmektedir. Fakat bu sözcük Allah’a isnat edildiği zaman, bazen Allah Teala hakkında kullanılması caiz olan bir ifade ortaya çıkabileceği gibi, bazen de Allah için kullanılması caiz olmayan bir ifade de ortaya çıkabilir. Allah Teala hakkında kullanılması caiz olan ifade, aynen nesh ifadesi gibidir. Neshe beda denmesi mecazî bir ifadedir; İmam Cafer Sadık (a.s) ve İmam Muhammed Bâkır’dan (a.s) nakledilen bütün rivayetlerdeki “beda”nın Allah Teala’ya isnat edilmesi işte bu anlamdadır. Ama Allah Teala hakkında kullanılması caiz olmayan ifadede böyle değildir; yani Allah’ın önce bir şeyi bilmediği, fakat sonra onun hakkında bilgi sahibi olduğu söylenemez. Dolayısıyla Allah Teala için beda ifadesinin kullanılması bir benzetmedir; şöyle ki: Neshe delalet eden hüküm vesilesiyle, açık olmayan bir şey açıklık kazanır ve mükellefler daha önce bilmedikleri bir hüküm hakkında bilgi edinirlerse buna beda denir.”¹

Seyyid Abdullah Şubber şöyle demiştir: “Bedanın iki anlamı vardır. Bir anlamı Allah için kullanılması caizdir, diğeri ise caiz değildir. Beda lügat literatüründe çoğunlukla gizli olan bir şeyin ortaya çıkması ve bilinmeyen bir şeyin daha sonra bilinmesi anlamında kullanılıyor. Sözlerine itina edilmeyecek bazı kişiler dışında Müslümanlar böyle bir şeyin Allah Teala hakkında imkansız olduğu konusunda ittifak içerisindedirler. Bunu İmamiye Şia’sına isnat edenler onlara iftira etmiş ve yalan bağlamışlardır. İmamiye Şia’sı bundan beridir.”²

Seyyid Abdülhüseyin Şerefuddin ise şöyle demiştir: “Beda konusunda Şia’nın görüşünün özeti şudur: Allah Teala rızık eksiltir de artırır da; ecel, sağlık, hastalık, saadet, şekavet, sıkıntılar, musibetler, iman, küfür ve diğer şeyler de böyledir. Nitekim Allah Teala’nın şu buyruğu da bunu gerektirmektedir: **“Allâh, dilediğini siler, (dilediğini) bırakır. Ana Kitap O’nun**

1– Uddetu’l–Usul, c.2, s.29.

2– Mesabihu’l–Envar, c.1, s.33.

yanındadır.”¹ Ömer b. Hattab, İbn Mes’ud, Ubey, Vail ve Katade’nin görüşü budur. Cabir bunu Allah Resulü’nden (s.a.a) rivayet etmiştir. Seleften birçoğu, kendilerini bedbahtlardan değil, saadete ermiş kişilerden kılması için Allah Teala’ya dua ve tazarru ediyorlardı. Ehl–i Beyt İmamlarından nakledilen dualarda bu konu mütevatir olarak geçmektedir. Peygamber Efendimizden (s.a.a) nakledilen birçok hadiste sadaka vermenin, anneye–babaya iyilikte bulunmanın ve iyiliği emretmenin bedbahtlığı saadete dönüştürdüğü ve ömrü uzattığı geçmektedir.

İbn Abbas’tan nakledilen sahih bir rivayette şöyle geçmektedir: Kaderden sakınmak yararsızdır; ancak Allah Teala dua vesilesiyle istediği kadar siler. Şia’nın söylediği ve kabul ettiği beda işte budur. Aralarındaki benzeşmeden dolayı mecazi anlamda buna beda demişlerdir... Bu konuda Ehl–i Sünnet ile aramızda sadece ifade şeklinde münakaşa vardır, (anlam bakımından hiçbir münakaşa yoktur)... Şia’nın inandığı beda bütün Müslümanların kabul ettiği bu söylediğimiz anlamdadır...”²

Şeyh Aga Bozorg–i Tahranî şöyle diyor: “Bedanın lügat anlamı, daha önce olmayan bir görüşün oraya çıkması, bilinmeyen bir şeyin bilinmesidir. Bu, bütün insanlar için geçerlidir; fakat şanı yüce Allah Teala hakkında böyle bir şey imkansızdır; çünkü bu, bilgisizlik veya acizlik nedeniyle, geçmişte olmayan bir şey hakkında görüş sahibi olmayı gerektirmektedir. Oysa Allah Teala’nın şanı bilgisizlik ve acizlikten münezzehtir... İmamiye Şiası’nın kabul ettiği beda, Allah Teala’nın işlerden boşa çıktığına ve O’ndan hiçbir yeni şeyin çıkmasının söz konusu olmayacağına (**Allah’ın eli bağlanmıştır**) inanan Yahudilerin veya Allah Teala’nı bütün varlıkları bir anda yaratıp yoktan var ettiğini ve ilk yarattığı

1– Rad, 39.

2– Ecvibet–u Mesail–i Carullah, s.101–103.

şeyden başka bir şeyi yaratmayacağını sanan veya felekî akıl ve nefislere inanarak “Allah ilk akılı yarattıktan sonra saltanatından azil oldu ve artık Allah’ın saltanatında diğer akıllar tasarruf etmektedir” diyen, onların efsanelerini izleyenlerin karşısında bütün Müslümanların kabul etmek zorunda olduğu anlamdaki bedadır. Her Müslüman’ın bunları reddetmesi ve Allah Teala hakkında “**O, her gün (her ân) yeni bir iştedir.**”¹ ayetine inanması gerekir...”²

Bedanın İnanç ve Eğitimdeki Rolü

Buraya kadar söylediklerimizden, bedanın bütün Müslümanlar arasında yaygın olarak bilinen Kur’anî bir anlam olduğu ve İmamiye Şia’sının bu konuda diğer Müslümanlardan ayrılmadığı, ancak bu adlandırmadan dolayı Allah Teala’ya cehalet ve bilgisizlik isnat edildiğinin sanıldığı, halbuki bu isnadın hatalı olduğu ve kesinlikle doğru olmadığı aydınlığa kavuştu. Şimdi konuyu değiştirerek şöyle yeni bir mevzu açıyoruz: Bir Müslüman açısından doğru beda inancının önemi nedir? İnanç ve düşünceler bir kez bilimsel ve mantıklı delilleriyle ve bir kez de semereleriyle değerlendirilir. Dolayısıyla bazen beda konusunda soru kalıbında şöyle denilmektedir: “İlk yaratılış hedefine ulaşmazsa ve iptal edilerek son bulursa, bunu bildirmenin yararı nedir? Bu durumda bedaya inanmanın semeresi nedir?”

Cevap: Beda inancının iki yönden büyük bir yararı vardır: Biri inanç yönü, diğer ise eğitim yönü.

İnanç yönü hakkında Allame Meclisî’nin şu yazdıklarıyla yetiniyoruz: “*Ehl-i Beyt imamları, ‘Allah, iş ve yönetimi tamamlayıp kenara çekilmiştir’ söyleyen Yahudileri ve ‘Allah Teala varlıkları günümüzdeki maden, bitki, hayvan ve insan şekilleriyle bir anda yarattı; Adem’i evlatlarından önce*

1– Rahman, 29.

2– ez-Zeria, c.3, s.51–53.

yaratmadı; öncelik onların yaratılış ve meydana gelişlerinde değil, ortaya çıkmasındadır’ söyleyen Mutezile’yi şiddetle reddetmişlerdir. Yahudilerle Mutezililer bu sözleri felekî akıl ve nefislere inanan ve Allah Teala’nın gerçekten sadece ilk akılda etkili olduğunu ve onun dışında hiç bir şeyin üzerinde etkisi olmadığını söyleyen felsefecilerden almışlardır; dolayısıyla onlar Allah’ı saltanatından azletmişlerdir ve olayları her şeyin yaratıcısı olan Allah Teala’ya değil, birinci akla isnat etmektedirler.”¹

Yani Ehl-i Beyt İmamlarının beda konusunda yaptıkları vurgu, Allah Teala’nın güç ve maşiyetini belirli bir sınırla sınırlandıran düşünceleri çürütmek ve O’nun her açıdan, hatta yaratılış, tedbir ve rububiyet aleminde taktir ettiği kader açısından mutlak bir hakikat olduğunu ve Allah Teala’nın bu takdirlerle bulunmasının O’nun irade ve gücünü yok etmediğini ispatlamak içindir.

Nitekim beda insanın irade ve özgürlüğünü vurgulamaktadır; şöyle ki: Allah’ın kaderi değişiklik kabul etmeyen levh-i mahfuzdadır; ancak bunun karşısında Allah Teala’nın, dünyada insanların yaptıkları amellerin sonucu olarak ilk baştan değişebilir kıldığı levh-i mahv ve ispat adında diğer bir levhin daha vardır.

Beda inancının, kaza ve kader inancını tamamladığını söyleyebiliriz. Kaza ve kader inancında guluv ve aşırıcılığı önlemek ve Allah Teala’nın insanlar üzerinde irade ve serbestisini üstelemek için bu inanç, kaderin, Allah Teala’nın irade ve özgürlüğünü yok etme seviyesine varmadığını ve insanın irade ve özgürlüğünü almadığını vurgulayan beda inancıyla tamamlanması gerekmektedir.

Eğitim yönüne gelince; beda inancının insan hayatında çok yararlı bir eğitim özelliği taşıdığını görmekteyiz. Allame

1– Biharu’l-Envar c.4, s.129–130, Tahran basımı.

Meclisî bu inancın etkilerini Ehibeyt İmamlarının bedayı önemle vurgulamalarının sebeplerini açıklarken sözünün devamında kaydetmiştir. Allame önce bedanın yukarıda kaydettiğimiz akidevî yararını açıklayarak peşinden, onun eğitim bakımından yararlarına anlatarak şöyle devam ediyor: “Ehl-i Beyt İmamları bunu (değişmezliği ve zorunluluğu) reddetmiş ve Allah Teala'nın her gün bir şeyi yok edip başka bir şeyi var etmek, bir kişiyi öldürüp başka bir kişiyi diriltmek suretiyle yeni bir işte olduğu ispatlamışlar ve böylece insanların Allah Teala karşısında tazarru edip dua etmeyi, O'na itaat etmeyi, dünya ve ahiretleriyle ilgili maslahatlarında O'na yaklaşmayı terk etmemelerini ve fakirlere sadaka vermek, sıla-i rahim yapmak, anaya-babaya iyilik yapmak ve iyiliği emretmeleri durumunda vaat ettikleri ömrün uzaması ve rızkın artmasını ummalarını amaçlamışlardır.”

Bu açıdan beda inancı insanı tevbe ve tevbenin Allah yanında kabul olmasına neden olan şartları edinmeye yönlendirmektedir. Tevbenin yes ve ümitsizlik kapılarını kapatıp ümit kapılarını açmak, onda değişme ve salih olmaya hazırlanma ruhu yaratmak konusunda insan yapısındaki olumlu etkileri olduğu gibi, beda da insan yaşamında bu etkileri bırakır. Hatta beda, tövbe ve benzeri amellerin gereklerinden sayılmaktadır. Tövbenin gereklerinden biri de, tövbe etmek isteyen kişinin, Allah'ın, sürekli amelleri levh-i mahv ve ispata yazdığına inanmasıdır. Dolayısıyla, Allah Teala insanın süslendiği ahlaki güzellikler, güzel ameller veya işlediği çirkin ameller nedeniyle dilediği amelleri siler, dilediğini yazar, dilediğini saadete erdirir ve dilediğini de bedbaht kılar. Allah'ın maşiyeti hekimane bir kurala tabi olmayan boş bir şey değildir; aksine, insan tövbe edip farzları yerine getirir de günahlardan uzak durursa bedbahtların safından çıkararak saadete ermiş kişilerin arasına girer; tabii ki bunun tersi de olabilir.

Bütün bunların göz önünde bulundurarak Ehl-i Beyt İmamlarının, “Allah'a beda gibi hiç bir şeyle ibadet

edilmemiştir.”¹ “Allah, hiçbir şeyle beda gibi tazim edilmemiştir.”² “Allah üç özellik hakkında söz almadan bir peygamber göndermemiştir: Kul olduğunu ikrar etmek, Allah için ortakları kenara itmek ve Allah'ın dilediğini öne geçirip dilediğini geciktireceğini ikrar etmek.”³

1– Usul-i Kafi, c.1, s.146.

2– Ae. c.1, s.146, “Tevhid” kitabı, beda babı.

3– Ae. c.1, s.147, “Tevhid” kitabı, beda babı.

BEDA İNANCIYLA İLGİLİ SORULAR

Burada beda ile ilgili sorulan bir takım sorulara yeteri kadar cevap vermeye çalışacağız:

1– Beda inancı Allah Teala’dan boş bir şeyin sadır olduğuna inanmaya sebep oluyor; çünkü Allah Teala ileride değişiklik ve beda hasıl olacağını bildiği halde birinci ve ilk yasaması boş olacaktır.

Cevap:

Birinci yasamadan bir amaç güdülmez ve onun bir yararı olmazsa, boş olduğu düşünülebilir. Bunu ise ispatlamak imkansızdır; çünkü birinci yasamadan insanın çok büyük bir yarar ve hedefe ulaşması söz konusu olabilir. Bunu kişinin kendisi bilmeseydi bile.

2– Peygamber veya imam bir şey hakkında bir haber verir de daha sonra onun gerçekleşmesi ile ilgili beda hasıl olursa, bu durumda verdiği birinci haber ve bilgisini bir kaynağa dayandırmalıdır; bu durumda peygamber veya imam sözünü neye dayandıracaktır?

Cevap:

Bu soruyu cevaplamak için şu örneği veriyoruz: İnsan, öldürücü bir zehir içerse ve siz de içmiş olduğu bu öldürücü zehir yüzünden onun birkaç saat içinde öleceğini söylerseniz. Doğru bir haber vermiş olursunuz; içmiş olduğu zehir kesinlikle bunu gerektirir. Fakat orada onu tedavi edecek çok iyi bir doktorun bulunması gibi beklenmedik bir etken çıkar da adam ölmezse, vermiş olduğunuz bu haber yalan sayılmayacağı gibi senetsiz haber verme de değildir. Gelecekte bazı olayların olacağını haber veren semavî haberler de durum böyledir. Gerekleri olan ve engel oluşmaması şartıyla verilen bu haber doğrudur. Verdiğimiz bu cevabın, peygamber veya imamın

ileride engel oluşacağından haberi yoktu söylemekten başka bir mahzuru yoktur. Bu konuda şunu dememiz gerekiyor: Allah Teala, peygamberine işin gerek ve sebebini haber vermiş ve kulların bazı maslahatları gereği ileride engel çıkacağını bildirmemek istemiştir.

3– Bedanın hasıl olması peygamber veya imamın yalanla suçlanmasına neden oluyor.

Cevap:

Peygamber veya imamın yalan konuşmakla suçlanması günahı onu işleyeni ilgilendiren bir şeydir. Suçlayan kişi kafir olursa, tevhid, nübüvvet ve meada inancın özü terk edildiği bir yerde, bu şaşılacak bir olay değildir. Fakat eğer suçlayan kişi mümin bir insan olursa, bu durumda imanı onu bundan alıkoyar. Eğer alıkoymazsa bu onun imanının zayıf olduğunu gösterir.

Önemli olan, bedanın mantıkî olarak yalana sebep olmayışı ve bedanın daha çok tasdiklemeyi gerektirdiğidir; tıpkı Hz. İbrahim’e oğlunu boğazlamasının emredilmesi olayı gibidir; kurban kesmenin önceki emrin yerine geçeceğini bildirmek, İsmail’i kurban etmeye yönelik olan birinci emri doğrulamaktır. Eğer birinci haber doğru olmasaydı, “bu emir onun yerine geçerlidir” sözü anlamsız olurdu.

ÖZET

Görüş değişimi anlamına gelen beda Allah Teala için imkansızdır; İmamiyye Şiileri bu anlamda bir bedaya inanmamaktadırlar; aksine bunun imkansız olduğuna, buna inananın kafir olduğuna ve ondan teberri etmek gerektiğine inanmaktadırlar.¹

Evet; makul olan ve inanılması gereken beda Kur'an-ı Kerim'de geçen, **“Allâh, dilediğini siler, (dilediğini) bırakır. Ana Kitap O'nun yanındadır”** anlamındaki bedadır. Bu silmek ve bırakmak görünüşte bir maslahat gereği Allah Teala'nın, peygamberinin veya veli kulunun dili ile ortaya çıkardığı, sonra sildiği ve böylece ilk baştakinden farklı olan şeyde tecelli eden şeydir. Beda, geçmiş dinlerin hükümlerinin peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.a) getirmiş olduğu dinle neshedilmesine veya Peygamber Efendimizin (s.a.a) getirdiği dindeki bazı hükümlerin sonra gelen bazı hükümlerle neshedilmesine benzemektedir.²

Böyle bir bedaya inanmayan kimse Allah Teala'nın mutlak irade ve gücünü sınırlandırmış olur. Nitekim Kur'an-ı Kerim buna Yahudilerin inancı olarak işaret ederek şöyle buyurmuştur: **“Yahûdiler "Allâh'ın eli bağlıdır". dediler. Kendi elleri bağlandı.”**³ Bu anlamda beda, İmamiyye Şiası dışında bazı diğer fırkalara da sızmıştır.

1– Akaidü'l-İmamiyye, Muhammed Rıza Muzaffer, s. 45, Necaf basımı, 2. baskı.

2– Ae. s.46.

3– Maide, 64.